

(Време, 09.07.2009)

Годину дана српске владе



У једном салуну у Тексасу, то је ваљда историјска чињеница, једном је стајао натпис: "Не пуцајте у клавиристу, он се труди колико може!" Тако нешто је у недељу 5. јула изјавио српски премијер Цветковић, медијски обележивши годишњицу своје владе, два дана пре рока, како би бар у нечему применио стару успешну формулу свог коалиционог партнера Милутина Мркоњића, сада министра за инфраструктуру, некад директора ЦИП-а и шефа Дирекције за обнову земље 1999.

На саму годишњицу 7. јула на Коридору 10 према Македонији премијер је по истом рецепту у присуству много министара, са портфељом и без њега, пустио у саобраћај нову деоницу аутопута од Прешева до Левосоја, дужине 21,5 километара, која је више од три пута краћа од некад више пута, на парче, отворане деонице Хоргош–Фекетић (око 70 км). Каже се да се на том опипљивом резултату од милион тона преврнуте земље и камена неће стати, већ да одмах креће деоница за Доњи Нередовац. (У прекопавању можда нађу, боже ме опрости, и Дражу.)

Вечити кандидат: Пре годину дана у приступном експозеу 7. јула 2008. Цветковић је нагласио да су циљеви његове владе да Србија буде кандидат за чланство у ЕУ, крајем 2008. или почетком 2009; да динамично расте привредна активност, запосленост и стандард грађана Србије; а она да оствари равномернији регионални развој, да повећа БДП од седам одсто годишње, односно 30 одсто у четворогодишњем мандату владе; да се отвори 200.000 нових радних места; да се незапосленост смањи са 18,1 на 11,9 одсто; да се замашно инвестира у секторима аутомобилске индустрије, електронике, информационих технологија и телекомуникација; да се унапреди стање у аграру; да се заврши изградња аутопута и модернизација железнице на Коридору 10; да почне изградња аутопута за јужни Јадран; да почне изградња гасовода Јужни ток – речју, да се изгради просперитетна и конкурентна привреда, које ће се равноправно такмичити на светском тржишту, а у неким секторима да буде и лидер...

Што каже Живка Нушићева: "Пиши Васо!" – да се побољшају услови живота и рада свих грађана, а поготово најугроженијих категорија становништва, да буду веће могућности за запошљавање и решавање стамбених питања младих, као брана њиховом одласку у иностранство; да се пензије ускладе са растом зарада; да се елиминишу непотребна радна места у државној управи и локалној самоуправи; да се настави бескомпромисна и неселективна борба против свих облика криминала и корупције.

Од свих грешака које се могу приписати овој влади, та је највећа – претерана обећања, на која сада владу подсећа опозиција, која тражи владину оставку (ДСС, НС, СНС, СРС).

Мали и велики: Влада Мирка Цветковића била је једно време занимљива по томе што су се, осам година након пада режима Слободана Милошевића, у њу укључили социјалисти и што су ДС и СПС потписали Декларацију о политичком помирењу. Социјалисти се у тој влади држе фер, као што су се држали фер и кад су давали подршку Коштуничиној влади из 2004.

Главна дилема у време формирања садашње владе била је у томе да ли ће социјалисти "преломити" тако да уђу у владу с Коштуницом и радикалима или с демократама и Динкићем. Да парафразирамо класика кога ту и тамо опет помињу, тада је "баук кружио Србијом, баук радикала", у извесним утицајним круговима постојала је бојазан да ће радикали тако доћи на власт у Србији и да ће померити историјско клатно скроз удесно. У међувремену, политичке околности су се промениле. Томислав Николић (тада радикал, сада напредњак) видео је Олија Рена, а и демократе, заморене непоузданошћу, ситничарењем и ценом малих партнера дале су неколико јасних наговештаја, не и јасних изјава, да желе да уреде политичку сцену тако да на њој остану само велики играчи, а и да би тада могли да виде Николићеве напредњаке као коалиционе partnере у некој будућој владајућој коалицији.

О томе је почело да се прича, када су се радикали поцепали уз жучну свађу, која се одвијала у скупштини, па су медији неколико месеци оставили владу на миру, а нападали и сатанизовали парламент, што се ради ваљда само у Србији. То је владу ослободило јавног притиска и дало јој други алиби.

Алиби: Први њен алиби је светска економска криза, чије приближавање влада приликом формирања у пијанству свечаног почетка није уочила. Више од тога, неки од министара

наставили су у истом тону и говорили прво да ће Србију заобићи светска економска криза, а затим и да ће криза можда представљати развојну шансу за Србију (Динкић). И сам председник Тадић је извесно време понављао ту молитву. ("У оваквој светској финансијској кризи и могућој рецесији, налази се шанса за Србију, за убрзани развој.")

Професор Љубомир Маџар у прилогу за зборник "Криза и глобализација" (помињемо га у тексту "Србија у раљама кризе: Једна, у низу хаварија, "Време" 961) сматра да та прича о кризи као шанси не би требало никога да саблазни јер је у људској природи да појаве перципирају и региструју тек кад достигну извесан интензитет и ниво; живљење са кризом и живљење кризе својеврстан је процес учења – и захтева време."

Невоља је у томе што "ширење оптимизма", јачање мотивације порукама о кризи као шанси погодује једној трајнијој лошој црти националног карактера – склоности ка самозаваравању. Кад су СРЈ 1992. у доба владавине Слободана Милошевића, уведене санкције, тадашња влада Радомана Божовића је предвиђала укидање санкција у року од три месеца, а и тада се о кризи говорило као о развојној шанси.

Економска криза није, како су неки министри веровали, заобишла Србију. Држава се бори са хроничним недостатком новца. Влада је далеко од реализације прокламованог. Она није нашла решење тешке загонетке актуелне светске кризе, али једно је успела – избегла је слом, панику, масовнија банкротства. Банкарски систем је остао на ногама – мада "дере кожу":

Премијер Цветковић је на то упозорио на конференцији УН-а о светској економској кризи, 24. јуна: "Влада Србије је почетком 2009. године интервенисала субвенцијама на каматне стопе и тиме повратила ликвидност реалног сектора. Истовремено, мој Кабинет је урадио упоредну анализу каматних стопа које стране банке одобравају у Србији и у својим матичним земљама. Та анализа је показала да су марже Србији и до седам пута више него у матичним земљама банака, што ни на који начин није сразмерно са степеном ризика кредитирања српске привреде. Последица ове праксе, која је, верујем, заступљена и у другим земљама у развоју, јесте смањена конкурентност домаће привреде на светском тржишту и консеквентно пад привредне активности управо у оним земљама које треба да буду носиоци глобалног привредног раста..."

Снежана Грк, научна саветница Центра за социолошка истраживања Института друштвених наука, на основу истраживања "Србија и Европа – економске анализе и

прогнозе" констатује да је Србија већ крајем 2008. године ушла у рецесију, а криза која је захватила реални сектор још много раније – индустријска производња у Србији се смањује по веома високој стопи од 20 одсто на годишњем нивоу.

"Потпуно су била нереална очекивања владе Србије да рецесија неће у великој мери погодити земљу... Уз констатацију да је српска привреда у забрињавајућим тешкоћама, она упозорава на последице политике курса и недоследне либерализације и на догађаје који имају директне ефекте на раст ризика земље и који ће имати повратно дејство и на инвестиције, ниже буџетске приходе, веће трансфере за социјална давања, мањи привредни раст, мањак средстава од приватизације...

Премијер Цветковић сада наглашава да је нагли пад привредне активност видљив до марта 2009. сада заустављен, па прогнозира да ће пад бруто домаћег производа до краја године износити око три одсто и да се неће остварити негативна предвиђања о његовом паду од пет до седам одсто. Каже да има позитивних сигнала, али да то не значи да смо изашли из кризе и да ће опоравак, кад крене, трајати неколико година. Наговештава и могућност ребаланса буџета, што ће бити једна од тема разговора са Мисијом ММФ-а, крајем августа, када ће Србија затражити повећање дефицита буџета са првобитно договорених три одсто БДП-а на 4,5 до пет одсто.

Преговори с ММФ-ом вероватно неће бити лаки, јер ће ММФ, као и овдашњи либерали понављати мантру да треба смањити потрошњу, јавну и личну (плате, пензије). Премијер Цветковић пак износи супротно гледиште: Србија, будући да се налази у периоду рецесије, треба да повећа потрошњу, да би она покренула тражњу, а затим и производњу, што ће позитивно утицати на раст БДП-а...

Како?

У свету су новине пуне великих есеја о кризи, крају казино капитализма итд.

У домаћој јавности криза нема прођу. Очито је да је умртвљен и креативни потенцијал за њено превазилажење. Понављање мантри за спас свих живих бића помоћу кресања јавних расхода и дуге руке тржишта – и то је све. Можда је и то допринело да влада не одлучи да на годишњицу мандата размотри да ли да мења курс. Судаћи по премијеровим

речима, она то не намерава.

Код суседа нека гужва: Српска влада у окружењу нема од кога да преписује, јер глобална криза је веома оштро погодила Источну Европу и уздрмала многе владе. Земље које су више од других профитирале од глобализације и биле раније звезде посткомунистичког капитализма, сада су пред колапсом, као и њихове монете. Естонија, Летонија, Литванија, које су раније остваривале раст БДП-а између седам и десет процента, морале су да признају да тону. У Украјини пад БДП-а износи 20 процената. Оне грозничаво траже зајмове.

Мађарска је прошла кроз политичку кризу и задужила се од ММФ-а и Светске банке; Румунија такође; у Бугарској, где је дефицит око 15 одсто БДП-а, дошло је до изборне смене власти; у Хрватској је премијер изненада поднео оставку.

У Бугарској, Литванији и Летонији, бесни грађани су гађали владине зграде јајима, камењем, а када је време дозвољавало и леденицама. Протести у Србији су спорадични и углавном очајнички: два случаја сечења сопствених прстију, блокада пруге у Лапову итд. Због тога што становништво Србије практично већ две деценије живи у кризи и навикло је да трпи, влада није изложена неком жешћем социјалном притиску. То је добро за владу, можда је добро и за Србију због смањења ризика од нереда, али је дугорочно лоше за цело друштво зато што такво стање трпљења производи колективну тупост, трајнију неосетљивост на кризу.

А можда и нисмо баш сасвим креативно зарибали. Један извештај каже како се на неким радио-станицама у Мађарској може чути и српска хит песма „Буђав ‘лебац“.

Иде овако:

"Чик погоди шта имам за вечеру?"

Буђав ‘лебац, буђав ‘лебац,

„Буђав ‘лебац“ на рођенданској трпези

Пише: Милан Милошевић
четвртак, 09 јул 2009 13:28

њам-њам-њам-њам... (два пута)

Ајме мене јој, ајме мене јој, буђав ‘лебац... (два пута)

Џемујем ја стално,

али не, немам џема да на ‘лебац мажем њега,

њам-њам-њам-њам... (два пута)

Још да имам мало алеву и лој,

да на ‘леба мећем свега... (два пута)

Џаба мени, џа, џаба кад је слан,

буђав ‘лебац, буђав ‘лебац,

њам-њам-њам-њам... (два пута)

Ајме мене јој, ајме мене јој,

„Буђав ‘лебац“ на рођенданској трпези

Пише: Милан Милошевић
четвртак, 09 јул 2009 13:28

буђав ‘лебац, буђав ‘лебац... (два пута)

А код комшије, увек пун фрижидер с ‘леба,

мортадела и нутела... (два пута)"

Кажу, прпеваће је на мађарски језик.

Можда је та песма наш извозни производ!

У то име, популарном народном песмом „Буђав ‘лебац“, честитамо први рођендан српској влади.